

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ
ІХ СКЛИКАННЯ
ОДИНАДЦЯТА СЕСІЯ

БЮЛЕТЕНЬ №1

Частина шоста

Стенограма пленарного засідання
14 березня 2024 року

Київ 2024

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ
ІХ СКЛИКАННЯ

ОДИНАДЦЯТА СЕСІЯ

БЮЛЕТЕНЬ №1

Частина шоста

*Стенограма пленарного засідання
14 березня 2024 року*

Головне управління документального забезпечення
Апарату Верховної Ради України

ЗМІСТ

Засідання перше
(Четвер, 14 березня 2024 року)

Частина шоста

Проведення сигнального голосування для прогнозування результатів розгляду питань порядку денного	...5, 17
Прийняття Постанови Верховної Ради України «Про Звернення Верховної Ради України до урядів та парламентів іноземних держав, міжнародних організацій, парламентських асамблей у зв'язку з проведенням російською федерацією «президентських виборів» на тимчасово окупованій території України»	...7

[Результати поіменного голосування](#)

ЗАСІДАННЯ ПЕРШЕ

*Зал засідань Верховної Ради України
14 березня 2024 року, 12 година 4 хвилини
(Після перерви)*

Веде засідання Голова Верховної Ради України
СТЕФАНЧУК Р.О.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Слава Україні!

Шановні народні депутати, прошу займати свої місця. Відповідно до прийнятої нами Постанови «Про деякі питання організації роботи Верховної Ради України дев'ятого скликання в умовах дії воєнного стану» сьогодні ми продовжуємо наше пленарне засідання.

Шановні колеги, звертаю увагу, що згідно з прийнятою Верховною Радою України постановою всі присутні на пленарному засіданні не повинні поширювати інформації щодо його початку, перебігу та прийнятих у парламенті рішень раніше ніж через годину після оголошення перерви в пленарному засіданні. Прошу всіх колег неухильно дотримуватися прийнятого українським парламентом рішення та відповідально поставитися до забезпечення безпеки єдиного законодавчого органу нашої держави.

Шановні колеги, у разі повітряної тривоги буде оголошено перерву у пленарному засіданні і ми всі маємо перейти до безпечних місць відповідно до схеми укриття.

Шановні народні депутати, на початку повномасштабної збройної агресії російської федерації проти нашої держави у Верховній Раді України сформувалася парламентська традиція починати роботу в залі засідань з виконання Державного Гімну України. І сьогодні, шановні колеги, ми в сотий раз збираємося в цьому історичному залі, щоб вкотре виконати Державний Гімн України та прийняти важливі державницькі рішення.

Хочу наголосити, що з 24 лютого 2022 року до сьогодні нами прийнято в цілому 651 закон та більш ніж 800 постанов. З 23 червня 2022 року після набуття Україною статусу кандидата на членство в Європейському Союзі український парламент прийняв 70 законів у сфері європейської інтеграції. Я дякую кожному із вас, шановні колеги (*Оплески*).

Шановні друзі, ми продовжуємо цілеспрямований рух уперед у напрямі забезпечення інтеграції України до Європейського Союзу та НАТО, зробимо все від нас залежне для пришвидшення нашої перемоги.

Отже, шановні колеги, за традицією розпочнемо нашу роботу з виконання Державного Гімну України.

(Лунає Державний Гімн України).

Шановні народні депутати, сьогодні 750-й день з початку підступного повномасштабного вторгнення російської федерації в нашу державу. Нині Україна переживає найжорстокіші випробовування за час своєї незалежності. Держава-терорист не може змиритися з існуванням сильного і вільного українського народу. Вона не тільки викрадає, але й вбиває наших дітей, цивільних громадян, застосовуючи дрони, ракети та інші доступні агресору засоби, послідовно чинить терор на окупованих територіях, має на меті знищити нашу державу, наш народ і наше майбутнє. Запевняємо, за варварські атаки на Одесу, Кривий Ріг, Харків, Суми та інші наші міста і села обов'язково настане справедлива відплата, і всі причетні до злочинів проти України понесуть кримінальну відповідальність. Український народ, наші героїчні воїни мужньо стоять на заваді геноцидним планам російської федерації.

Сьогодні ми відзначаємо День українського добровольця. Це люди, які за покликом серця, добровільно взяли в руки зброю і, не вагаючись, пішли захищати нашу державу (*Оплески*). Ми пишаємося кожним, хто самовіддано відстоює незалежність і суверенітет України, від усього серця бажаємо нашим захисникам і захисницям міцного здоров'я, витримки та успіхів під час виконання бойових завдань.

Шановні колеги, водночас вшануймо хвилиною мовчання мужність та героїзм добровольців України, усіх воїнів, хто пав на полі бою, захищаючи Україну в цій довготривалій боротьбі з рашистським агресором. Вшануймо також пам'ять усіх безневинних жертв, які загинули внаслідок злочинних дій російської держави – окупанта.

(Хвилина мовчання).

Дякую. Прошу сідати.

Шановні народні депутати, сьогодні день народження у нашого колеги народного депутата України Юрія Анатолійовича Шаповалова, депутатська група «Партія «За майбутнє». Давайте привітаємо іменинника, побажаємо міцного здоров'я, плідної роботи та якнайшвидшої перемоги України (*Оплески*).

Шановні народні депутати, відповідно до статті 28 Регламенту Верховної Ради України перед початком розгляду питань порядку денного пропоную провести сигнальне голосування. Нагадую, необхідно, утримуючи сенсорну кнопку, натиснути зелену кнопку «За» та утримувати ці дві кнопки одночасно до завершення голосування, тобто до появи результатів на табло.

Шановні колеги, прошу взяти участь у сигнальному голосуванні. Прошу голосувати.

«За» – 189.

Проти – 6, утрималися... (*Шум у залі*).

Шановні колеги, давайте ми ще раз проведемо сигнальне голосування, тому що для розгляду першого питання порядку денного, для його включення треба

226 голосів. Прошу всіх зайняти свої місця (*Шум у залі*). Я потім дам вам слово для виступу з процедури.

Шановні колеги, займіть свої місця. Я ще раз прошу всіх присутніх народних депутатів взяти участь у сигнальному голосуванні. Прошу голосувати.

«За» – 204.

Проголосували: за – 204, проти – 6, утрималися – 9.

Зараз з процедури Железняк, 1 хвилина, потім – «Європейська солідарність».

Хто виступатиме? Ірина Геращенко – з процедури.

ЖЕЛЕЗНЯК Я.І., *перший заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Голос»)*. Пане Голово, враховуючи результати на табло, які ми щойно двічі побачили, і це є не найкращою явкою українського парламенту, я хотів би, щоб ви зараз публічно оголосили кількість народних депутатів, які офіційно перебувають у відрядженнях. Якщо можна, прошу оголосити по конкретних фракціях, щоб ми розуміли, яке маємо представництво від кожної фракції (*Оплески*).

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Давайте ми підготуємо цю інформацію, я вам її передам, добре? Тому що у мене зараз...

Будь ласка, Ірино Володимирівно, вам слово.

ГЕРАЩЕНКО І.В., *член Комітету Верховної Ради України з питань зовнішньої політики та міжпарламентського співробітництва (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Європейська солідарність»)*. Шановні колеги, ми підтримуємо вимогу дружньої фракції «Голос» про те, що потрібно не просто оголосити кількість депутатів у відрядженнях, а по фракціях, щоб ми розуміли, які фракції у нас рівні, хто є рівніший, хто має такий привілей, а для когось сьогодні це є непереборною перепоною.

Колеги, як ви знаєте, згідно з Регламентом Верховної Ради України кожного пленарного тижня представники фракцій і груп мають право на виступ, також мають бути «година запитань до Уряду», рубрика «Різне». Але вже два роки цього в парламенті не відбувається, оскільки немає нормальної роботи пленарних тижнів.

Ми просимо Голову Верховної Ради пояснити, чому 6 і 7 березня, коли мали відбутися пленарні засідання, вони були скасовані в дуже дивний спосіб – без проведення засідання Погоджувальної ради, депутати отримали в незрозумілий спосіб якусь там есемеску. Тому, оскільки минулого тижня не було пленарних засідань, ми вимагаємо, щоб сьогодні представникам фракцій і груп було надано право на виступ.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, переходимо до переліку питань... *(Шум у залі)*. Я потім дам вам відповідь на ваші запитання. Переходимо до переліку питань, попередньо узгоджених Погоджувальною радою депутатських фракцій і груп.

Шановні колеги, вашій увазі пропонується проект Постанови «Про Звернення Верховної Ради України до урядів та парламентів іноземних держав, міжнародних організацій, парламентських асамблей у зв'язку з проведенням російською федерацією «президентських виборів» на тимчасово окупованій території України» ([№ 11078](#)).

Шановні колеги, займіть свої місця. Зараз будемо голосувати за включення цього питання до порядку денного сесії. Усі фотомоделі, займіть свої місця. Готові голосувати?

Ставлю на голосування пропозицію про включення до порядку денного сесії проекту Постанови «Про Звернення Верховної Ради України до урядів та парламентів іноземних держав, міжнародних організацій, парламентських асамблей у зв'язку з проведенням російською федерацією «президентських виборів» на тимчасово окупованій території України» ([№ 11078](#)). Прошу голосувати.

«За» – 256.

Рішення прийнято.

Шановні колеги, на засіданні Погоджувальної ради ми домовилися розглянути це питання за скороченою процедурою, але з наданням слова (до 3 хвилин) представникам усіх депутатських фракцій і груп.

Ставлю на голосування пропозицію про розгляд цього питання за скороченою процедурою у форматі, ухваленому Погоджувальною радою депутатських фракцій і груп. Прошу голосувати.

«За» – 214.

Рішення прийнято.

Веде засідання Перший заступник Голови Верховної Ради України **КОРНІЄНКО О.С.**

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, на трибуну для доповіді від авторів запрошується Голова Верховної Ради України Руслан Олексійович Стефанчук.

СТЕФАНЧУК Р.О., Голова Верховної Ради України *(загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»)*. Шановні колеги! Дорогі друзі! Вашій увазі пропонується розгляд проекту постанови № 11078. Ви всі чудово знаєте, що 15-17 березня російська федерація планує вчергове знехтувати загальними нормами та принципами міжнародного права

і провести так звані вибори президента на тимчасово окупованих територіях України, що порушує ключові міжнародні документи, рішення і резолюції міжнародних організацій.

У цих умовах Верховна Рада України заявляє, що проведення російською федерацією так званих «президентських виборів» на тимчасово окупованій території України не буде легітимним. Результати таких виборів не матимуть жодних юридичних наслідків та дадуть підстави для невизнання обраного у такий спосіб президента російської федерації, у тому числі з боку його правосуб'єктності у міжнародних відносинах.

Цим проектом постанови Верховна Рада України звертається до міжнародних партнерів із закликом засудити проведення державою-агресором незаконних так званих президентських виборів на тимчасово окупованій території України, протидіяти спробам російської федерації залучити міжнародних спостерігачів для легітимізації цих «виборів», посилити усі види санкційного тиску на російську федерацію, консолідувати зусилля всіх партнерів України для збільшення допомоги Силам безпеки та оборони України, взяти активну участь у реалізації Формули миру, запропонованої Президентом України Володимиром Зеленським.

З огляду на це, шановні колеги, прошу підтримати цю резолюцію і проголосувати за даний проект постанови.

Шановні друзі, ми не маємо права допустити, щоб ці «вибори», бодай, кимось визнавалися легітимними. Це наша позиція як українського парламенту, це наша позиція як громадян України.

Дякую. Слава Україні! *(Оплески)*.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Героям слава!

Для співдоповіді на трибуну запрошується голова Комітету з питань зовнішньої політики та міжпарламентського співробітництва Олександр Олександрович Мережко. Будь ласка.

МЕРЕЖКО О.О., голова Комітету Верховної Ради України з питань зовнішньої політики та міжпарламентського співробітництва (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Шановні колеги, Комітет з питань зовнішньої політики та міжпарламентського співробітництва на своєму засіданні 13 березня 2024 року розглянув внесений народним депутатом України Русланом Олексійовичем Стефанчуком та іншими колегами проект Постанови Верховної Ради України «Про Звернення Верховної Ради України до урядів та парламентів іноземних держав, міжнародних організацій, парламентських асамблей у зв'язку з проведенням російською федерацією «президентських виборів» на тимчасово окупованій території України».

Метою проекту постанови є звернення Верховної Ради України до міжнародних партнерів із закликом засудити проведення державою-агресором

незаконних так званих президентських виборів на тимчасово окупованій території України, протидіяти спробам російської федерації залучити міжнародних спостерігачів для легітимізації цих «виборів», посилити всі види санкційного тиску на російську федерацію, консолідувати зусилля всіх партнерів України для збільшення допомоги Силам безпеки та оборони України, взяти активну участь у реалізації Формули миру Президента України Володимира Зеленського тощо.

За результатами розгляду на своєму засіданні Комітет з питань зовнішньої політики та міжпарламентського співробітництва ухвалив рішення прийняти згаданий проект постанови за основу та в цілому з урахуванням техніко-юридичних правок та пропозицій комітету, а саме абзац 22 проекту звернення викласти в такій редакції (цитую): «узяти активну участь у реалізації Формули миру Президента України Володимира Зеленського (Української формули миру) та в інавгураційному Глобальному саміті миру для досягнення всеохоплюючого, справедливого і сталого миру в Україні».

Шановні колеги, прошу підтримати рішення комітету.

Дякую.

Веде засідання Голова Верховної Ради України
СТЕФАНЧУК Р.О.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Олександр Олександровичу.

Шановні колеги, прошу записатися на виступи від фракцій і груп в обговоренні цього питання. Ми домовилися, що всі отримають до 3 хвилин на виступ.

Народний депутат Папієв. Будь ласка.

ПАПІЄВ М.М., секретар Комітету Верховної Ради України з питань Регламенту, депутатської етики та організації роботи Верховної Ради України (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційна платформа – За життя»). Дякую. Шановні народні депутати України! Шановні колеги! Насамперед дякую за те, що Верховна Рада України сьогодні зібралася, бо юридично ми маємо висловити свою жорстку позицію на рахунок незаконних виборів, які проводить росія на окупованих територіях.

Друге. Я уважно прочитав Звернення Верховної Ради України до урядів та парламентів іноземних держав і хочу подякувати Апарату Верховної Ради України та автору за досить серйозно напрацьований документ з викладенням усіх міжнародних юридичних норм з серйозними акцентами на рахунок аргументів України, які сьогодні є незаперечними.

Шановні колеги, я звертаюся до людей, які можуть здраво мислити: скажіть, будь ласка, на яких підставах центральна виборча комісія росії може приймати рішення, що на незаконних виборах президента російської федерації на окупованих територіях люди можуть голосувати за паспортами України?

Може, ви не звертали уваги, то я нагадаю, що в паспорті громадянина України написано, що паспорт є власністю України, навіть не громадянина, а власністю України. Це вже чіткий аргумент, абсолютно зрозумілий людям. Не можна проводити ці незаконні вибори, нехтуючи всіма нормами.

Шановні колеги, привертаю вашу увагу ще до одного факту. Ви знаєте, 1 березня 2018 року Верховна Рада України вже зверталася до урядів, парламентів інших країн щодо незаконності проведення виборів президента російської федерації у 2018 році на окупованих територіях Донецької, Луганської областей та в Автономній Республіці Крим. У тому зверненні було сім пунктів, у тому числі й пункт, де йшлося про обмеження спілкування і контактів з незаконно обраним президентом російської федерації. Абсолютно аргументовано ми писали, чому не можна проводити вибори, просили від європейських, світових країн відповідної адекватної реакції на це, але так і не отримали. Тому хотів би, щоб у зверненні Верховної Ради України від 2024 року ми чітко і ясно записали, що, шановні колеги, ми до вас зверталися у 2018 році, ви адекватно не відреагували на це, що в тому числі стало наслідком збройної агресії російської федерації. Ми дуже просимо...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Михайле Михайловичу.

Слово надається народному депутату Вороньку Олегу Євгенійовичу, депутатська група «Відновлення України» у Верховній Раді України. Будь ласка.

ВОРОНЬКО О.Є., член Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики (одномандатний виборчий округ № 103, Кіровоградська область, політична партія «Слуга народу»). Добрий день, пане Голово. Прошу передати слово пану Юрченку.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Юрченко. Будь ласка.

ЮРЧЕНКО О.М., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань енергетики та житлово-комунальних послуг (одномандатний виборчий округ № 211, м. Київ, політична партія «Слуга народу»). Шановні президіє, колеги! Добровольчий рух – це ядро Сил оборони України. Шана, повага всім добровольцям нашої держави.

Українська визвольна війна проти російської федерації, проти агресора триває. Сини, доньки української землі чинять опір загарбникам. Кремлівський режим хоче знищити нашу ідентичність, цивілізований і демократичний вибір.

Нацисти сучасності, які сьогодні знаходяться в москві, для посилення своєї влади проводять чергову трагікомедію під назвою «вибори». Насправді ми бачимо як готується п'ятий термін путіна. Це просто фізична розправа і ліквідація опозиції – вбивство Навального, зняття з перемовин Надєждіна. Незгоду з путіним росіяни повинні вбити у своїй голові, бо вже і на кухнях, і на вулицях вони цього робити не можуть – просто 1937 рік. Кремль використовує ці

псевдовибори для легітимізації своєї диктаторської, нікчемної влади. А це означає легітимність вже вчинених і майбутніх злочинів проти людства. Російська ЦВК нахабно і зухвало реєструє до списків виборців понад 3 мільйони українців. Для кремля люди – це раби, кріпаки, які передаються разом з князівськими угіддями. Але переваги росії тільки у хворій голові путіна. В Україні живуть українці!

Ще гірший жах відбувається на окупованих територіях, де наших громадян змушують отримувати російські паспорти і під дулами автоматів брати участь у виборах. Неслухняних відправляють у підвали, що, на жаль, не всі витримують. Безсумнівно, всілякі псевдовибори на окупованих територіях є цілком і тотально нікчемними, не мають визнаватися жодною цивілізованою державою у світі, жодною міжнародною організацією.

Хочу нагадати резолюцію ПАРЄ, вона однозначно ідентифікувала ці так звані вибори як остаточне формування диктатури в росії. Але весь світ не повинен боятися. Вибори президента рф є нелегітимними, путін має стати світовим вигнанцем з чорною міткою і закінчити, щонайлегше, трибуналом. А Україна переможе!

Слава Україні!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Слово надається народному депутату Гузю Ігорю Володимировичу, депутатська група «Партія «За майбутнє». Будь ласка.

ГУЗЬ І.В., *заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування (одномандатний виборчий округ № 19, Волинська область, самовисуванець).* Слава Україні! Депутатська група «Партія «За майбутнє». Друзі, ви знаєте, в чому ключова різниця між росією та Україною? У тому, що українці завжди прагнуть свободи, зокрема свободи вибору обирати свою владу. Ми, українці, останні 30 років показуємо це, тому що два майдани і готовність відстоювати цю свободу вибору, зокрема, в окопі, на полі бою відрізняють українців як вільну націю, націю вільних людей, а не рабів, від росіян. У росії немає виборів, путін зараз фактично перепризначає себе на посаду президента російської федерації. І так було всі останні майже 25 років.

Щодо виборів на окупованих територіях, то тут питань і дискусій немає жодних. Переконалий, світова спільнота, всі міжнародні інституції – ніхто не визнає вибори президента росії на окупованих територіях.

Разом з тим я хотів би з цієї трибуни звернутися до тих українських громадян, які беруть участь в організації цих виборів на окупованих територіях. Вони думають, що Українська держава, армія, українські спецслужби їх не дістануть. Я глибоко переконалий, що ті «громадяни України», які брали і беруть участь у підготовці до так званих виборів президента російської федерації на окупованих територіях, рано чи пізно в той чи інший спосіб будуть притягнуті до відповідальності. І я закликаю всіх, хто думає десь там допомагати чи вже допомагає, відмовитися від цього процесу, тому що Українська держава поверне

території, забезпечить там свободу вибору, зокрема електорального вибору, і дістане кожного, хто сьогодні сприяє окупанту.

Дякую. Слава Україні!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Героям слава!

Слово надається Дмитру Сергійовичу. Я так розумію, він передає його Максиму Аркадійовичу Бужанському, фракція «Слуга народу». Будь ласка.

БУЖАНСЬКИЙ М.А., член Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності (одномандатний виборчий округ № 25, Дніпропетровська область, політична партія «Слуга народу»). Шановні колеги! Шановна президіє! Шановні українці! У нас немає білого прапора, щоб там не казав Папа Римський. У нас немає білого прапора, наш прапор блакитно-жовтий, і ми продовжуємо боротьбу. Ми не визнаємо анексії. Ми не визнаємо окупації. Ми не визнаємо так звану окупаційну владу на тимчасово захоплених територіях України. Ми не визнаємо жодних виборів там. Зараз ми демонструємо всьому світові, що готові продовжувати нашу боротьбу, що ми не погоджуємося ні на які перемовини, які хоч якось допускають визнання окупації. Кожен, хто допомагатиме проводити так звані вибори президента російської федерації на окупованих територіях України, відповідатиме за нашим законодавством, рано чи пізно буде покараний як колаборант та державний зрадник або вбитий, такі приклади також є.

Разом і до кінця! Жодних виборів! Сподіваюся, в цьому весь світ буде з нами.

Слава Україні! (Оплески).

ГОЛОВУЮЧИЙ. Слово надається Сергію Володимировичу Власенку, фракція «Батьківщина». Будь ласка.

ВЛАСЕНКО С.В., член Комітету Верховної Ради України з питань правової політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Дякую, шановний пане Голово. Кожна країна може проводити вибори, і тут немає жодних питань. Але кожна країна зобов'язана проводити ці вибори лише на своїй території. Тому в українському Криму, в українському Севастополі, в українському Донецьку, в українському Луганську, на всіх інших територіях, які сьогодні незаконно окуповані російською федерацією, вибори може проводити лише Україна. Але питання для путіна ще гірше.

Шановні колеги, найавторитетніший експертний конституційний орган Європи Венеційська комісія проаналізувала зміни до конституції російської федерації, які нібито дозволяють путіну балотуватися на цих виборах, і визнала їх нелегітимними, тобто такими, що внесені до конституції неправильно, незаконно, в некоректний спосіб. А це означає, що путін за будь-яких умов не має

права балотуватися на цих виборах на окупованих територіях, що очевидно, але й на інших територіях російської федерації. І тому, якщо скоріше за все путіна і буде «обрано» президентом російської федерації, він не матиме легітимного статусу.

Тому сьогодні Українська держава повинна скерувати всю міць української дипломатії на донесення саме цього меседжу. Саме тому Парламентська асамблея Ради Європи у своїй резолюції чітко зазначила, що після цих виборів, за умови, якщо путіна буде обрано, не має значення якими голосами, на яких територіях, він стає нелегітимним, він не отримає легітимності, а відтак не може ухвалювати юридично значущі дії в міжнародно-правовій площині. На це треба звертати увагу, про це треба говорити. Зараз треба вимагати або просити наших міжнародних партнерів, щоб вони це визнали, щоб вони зробили такі заяви.

І абсолютно очевидно, не може бути президентом демократичної цивілізованої країни людина, яка обґрунтовано підозрюється у вчиненні злочину. Я хочу нагадати, що цей кандидат в президенти російської федерації має ордер на арешт, виданий Міжнародним кримінальним судом. Усе це говорить про одне: вибори в російській федерації нелегітимні не лише на окупованих територіях, а й на всій території російської федерації. Про це треба говорити.

Дякую, колеги.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Марія Іонова. Будь ласка.

Порошенко Петро Олексійович, фракція «Європейська солідарність».

ПОРОШЕНКО П.О., член Комітету Верховної Ради України з питань інтеграції України до Європейського Союзу (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Європейська солідарність»). Шановні колеги! Дорогий український народі! Безумовно, важливо дати оцінку передвиборчому і виборчому фарсу, який відбувається на території країни-агресора. Безсумнівно, ці псевдовибори сприяють делегітимізації злочинця, ворога, агресора путіна і цього варіанта російської держави. Але парламент є не лише для заяв, парламент – це не лише трибуна для виступів спікерів і представників наших партнерів, парламент має свою законодавчу, контрольну і дипломатичну функцію.

Сьогодні ранком оприлюднено повідомлення авторитетної міжнародної організації – Інституту вивчення війни про ризики раптового прориву росіян на тлі дефіциту боєприпасів і неготовності фортифікаційних споруд. Отже, питання фортифікації для нас – це питання життя і смерті.

Декілька місяців керівництво Верховної Ради не ставить на голосування пропозицію про утворення Тимчасової слідчої комісії з розслідування фактів неналежного облаштування фортифікаційних споруд. Усі фракції парламенту, крім монобільшості, подали своїх представників до складу комісії. І мені це дуже нагадує ситуацію, яка була за чотири-п'ять місяців до повномасштабного

вторгнення, коли з такими самими «ухмилками» ви не ставили на голосування зміни до бюджету про збільшення фінансування Збройних Сил. І ми не будемо сидіти мовчки, коли немає боєприпасів. Лише вчора закупили і передаємо Збройним Силам 2 тисячі FPV-дронів, передаємо понад 20 екскаваторів, бульдозерів, декілька тягачів «Foden» для побудови фортифікаційних споруд. Знайдіть в собі сили проголосувати за утворення ТСК. Поставте на голосування законопроект про церкву. Поставте на голосування законопроект про захист бізнес-клімату. Поставте на голосування законопроект про мобілізацію з нашими поправками – силовики замість того, щоби тиснути на бізнес, мають іти на фронт.

Я впевнений, днями ми отримаємо анонсоване владою рішення про початок вступних переговорів з ЄС. Верховна Рада не має права нехтувати постановою Європарламенту, так само як і спікер. Не прапором в президії і не наліпками на рукаві опрацьовується перспектива євроінтеграції для українського парламенту.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Слово надається Совсун Інні Романівні, фракція «Голос». Будь ласка.

СОВСУН І.Р., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань енергетики та житлово-комунальних послуг (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Голос»). Прошу передати слово Соломії Бобровській.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Соломія Анатоліївна Бобровська. Будь ласка.

БОБРОВСЬКА С.А., член Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони та розвідки (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Голос»). Фракція «Голос». Шановні колеги, мені здається, немає сенсу коментувати так звані російські вибори не лише на тимчасово окупованих територіях України, але й на території російської федерації. Хочу нагадати тим, хто не знає, що насправді виборчий процес на тимчасово окупованій території України почався ще з кінця лютого, тобто 28-29 лютого – на одній частині Херсонської області люди вже сходили на так зване голосування, з 1 по 3 березня – на другій частині Херсонщини провели вибори, 11 і 15 березня – проведуть вибори на Запоріжжі, Луганщині і, очевидно, Донеччині.

Але питання в іншому. Дуже прикро, що насправді маємо мало позицій, зокрема офіційних державних осіб, щодо таких голосувань і відповідальності для тих українців, які навмисно займаються агітацією і допомагають з організацією виборів. Хочу нагадати, що за це «світить» стаття і кримінальна відповідальність. І українські спецслужби точно до них доберуться.

Також хочу сказати і про інші речі. Ці вибори є безпрецедентними в плані жорстокості. Заходи фільтрації, перевірки, тортур, безглуздих судів, викрадення цивільних, військових осіб відбуваються у надзвичайно великих масштабах.

Страх перед українцями, який лишився там з боку московитів, зашкалює. Я хотіла б, щоб сьогодні в цьому залі ми вперше подякували всім представникам сил спротиву, руху опору, хто щоденно займається кінетичними, некінетичними діями, підривом, наведенням на колони, знищенням певних осіб і цілей, хто щодня виходить і клеїть листівки, жовту стрічку, дівчатам і жінкам, які ведуть, зокрема телеграм-канал «Злі мавки». Хто не підписаний, будь ласка, підпишіться, це про жіночий спротив на території.

Я хотіла б звернутися до Президента з проханням підписати закон (законопроект [№ 7180](#)), який лежить в нього на підписі з 2 квітня 2022 року, про соціальний захист сімей тих осіб, які сьогодні є залученими до руху опору. Це ті люди, невидимий фронт, які дають вам можливість щодня прокидатися і бачити роботу, виконану ГУР чи ССО, чи «Альфою», чи іншими нашими військовослужбовцями. Подякуйте їм і не забувайте, що вони не менші герої ніж ті, хто сьогодні служить на іншому боці фронту.

Дякую вам, представники руху опору.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, я знаю, що ще група «Довіра», але оголошена повітряна тривога. Давайте ми зараз проголосуємо, потім оголошу перерву. Після відбою тривоги будемо рухатися далі, якщо ви не проти.

Група «Довіра», ви не проти? Повітряна тривога – ми маємо зробити перерву. Дякую шановній групі «Довіра» за розуміння.

Шановні колеги, займіть свої місця.

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Постанови «Про Звернення Верховної Ради України до урядів та парламентів іноземних держав, міжнародних організацій, парламентських асамблей у зв'язку з проведенням російською федерацією «президентських виборів» на тимчасово окупованій території України» ([№ 11078](#)) в цілому з урахуванням пропозицій комітету та необхідними техніко-юридичними правками.

Готові голосувати? Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 282.

Рішення прийнято.

Покажіть по фракціях і групах.

Шановні колеги, я оголошую перерву у зв'язку з повітряною тривогою. Прошу всіх перейти в укриття відповідно до схем, вказаних на ваших робочих місцях. Через 15 хвилин після завершення повітряної тривоги ми продовжимо нашу роботу. Прошу повернутися до залу.

Дякую.

(Після перерви)

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, повітряна тривога завершилася. Відповідно до прийнятої нами Постанови «Про деякі питання організації роботи

Верховної Ради дев'ятого скликання в умовах дії воєнного стану» ми продовжуємо наше пленарне засідання.

Шановні народні депутати, прошу зайняти свої місця. Для продовження роботи нам треба буде голосувати за включення законопроектів до порядку денного. А для цього нам потрібно 226 голосів.

Шановні колеги, будь ласка, займіть свої місця.

Вельмишановні друзі, дивіться, ми вже прийняли рішення щодо попереднього питання. Але група «Довіра», яка не встигла виступити через оголошення тривоги, погодилася на виступ після її завершення.

Пані Ларисо, якщо ви не проти, зараз надамо вам 3 хвилини на виступ, після чого перейдемо до розгляду наступного питання.

Слово надається народній депутатці Ларисі Білозір, група «Довіра». Росіяни перервали ваш виступ, але не перервали рішення. Будь ласка.

БІЛОЗІР Л.М., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування (одномандатний виборчий округ № 15, Вінницька область, самовисуванець). Дякую, пане Голово. Шановний український народ! Шановні народні депутати України! Шановні міжнародні партнери! Агресія проти України є страшним прикладом того, як авторитарний лідер, який 24 роки перебуває при владі, збирається, як Сталін, на п'ятий термін, щоб бути вождем імперії 31 рік.

У ХХІ столітті путін зазіхає на території своїх сусідів, порушуючи всі можливі міжнародні гуманітарні норми та Статут ООН, дестабілізуючи увесь світ. Консолідація влади в руках путіна, відсутність суттєвих стримувань і противаг, умиротворення авторитарного режиму, закриття очей світової спільноти на окупацію Чечні, Молдови, Грузії, України перетворили росію на диктатуру. Україна сповна відчуває, що означає жити з таким озвірілим сусідом. Більше того, нині росія за допомогою цих псевдовиборів намагається легалізувати свою присутність на наших територіях, змушує українців під дулами автоматів йти та брати участь у цьому фарсі.

Сьогодні 750 днів повномасштабної війни з росією, яка вбиває, калічить, викрадає, гвалтує, знищує мирне населення України і не збирається завершувати цю війну проти нашої держави. Більше того, вона має намір продовжувати загарбницьку імперську політику щодо наших сусідів. Кожен голос за путіна стане голосом росіян за продовження війни. Це фактично референдум за війну.

На нашу думку, український парламент має не тільки звернутися до міжнародної спільноти з тим, що не потрібно визнавати «президентські вибори» на тимчасово окупованих територіях України, а й у цілому визнати псевдовибори путіна незаконними, бо п'ятий і шостий терміни є незаконними. Президент України Володимир Зеленський також неодноразово закликав Захід не визнавати легітимність путіна після цих псевдовиборів.

Як член української делегації у Парламентській асамблеї Ради Європи мушу нагадати, що 13 жовтня минулого року навіть Парламентська асамблея Ради Європи одногolosно ухвалила рішення із закликом до 46 держав – членів організації визнати путіна нелегітимним після завершення його нинішнього президентського терміну та припинити всі контакти, за винятком гуманітарних та з метою досягнення миру. Це поки єдина організація у світі, яка наважилася на таке рішення. Нам потрібно працювати, щоб таких рішень було більше, щоб було більше зброї для наших воїнів, бо наша перемога та звільнення нашої землі підірве легітимність путіна всередині росії та у світі (*Оплески*).

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, прошу зайняти свої місця. Я хочу подивитися, чи відновився потенціал Ради після повітряної тривоги.

Шановні колеги, відповідно до статті 28 Регламенту Верховної Ради України перед поновленням розгляду питань порядку денного після завершення повітряної тривоги пропоную провести сигнальне голосування. Прошу всіх натиснути зелену кнопку, щоб ми побачили потенціал в Раді.

Шановні колеги, нагадую, необхідно, утримуючи сенсорну кнопку, натиснути зелену кнопку «За» і утримувати ці дві кнопки одночасно до завершення голосування, тобто до появи результатів на табло.

Шановні колеги, готові взяти участь у сигнальному голосуванні? Прошу голосувати. Голосуємо!

«За» – 201.

Шановні колеги, давайте ще раз. Будь ласка, займіть свої місця, ми зміряємо потенціал у Верховній Раді.

Давиде Георгійовичу, зміряйте ваш потенціал, бо він може перевершити багато що. Займіть своє місце.

Шановні колеги, ще раз відповідно до статті 28 Регламенту прошу взяти участь у сигнальному голосуванні. Прошу голосувати.

«За» – 203.

Шановні колеги, на превеликий жаль, повітряна тривога поки зруйнувала діяльність парламенту. Тому розгляд питань порядку денного завершено. Дякую всім за роботу.

Зараз я оголошую перерву в нашому пленарному засіданні. Про час і місце його продовження вам буде повідомлено завчасно. Нагадую на необхідності непоширення інформації щодо його початку.

В єдності наша сила! Разом переможемо! Слава Україні!